

BERGSLUFT

www.elinwagner.se

MEDLEMSBLAD FÖR ELIN WÄGNER-SÄLLSKAPET

Ann-Margreth har ordet...

Det blir ett spännande år vi går till mötes med flera aktiviteter runt Elin Wägner.

Den 17 maj har vi ett jubileumsfirande tillsammans med Selma Lagerlöf-sällskapet i Börssalen i Stockholm, då vi med ett gediget program högtidlighåller de båda kvinnornas inträde i Svenska Akademien. Vårt årsmöte sker i anslutning till firandet i Stockholm. Efteråt finns möjlighet att äta middag på anrika Gyldene Freden.

Lästips inför firandet – Elins Selma-biografi, som av många bedömare 1944 bidrog till att hon valdes in i Svenska Akademien!

Dagen efter inviger vi statyn av Elin Wägner även om den ännu inte har fått sin slutliga plats. Mer om detta på annan plats i *Bergsluft*.

Projektet "Det fria ordet", som Växjö kommun satsar på, har startat med *Karin Hansson* som idérik projektledare. Den 4 juni invigs "Det fria ordets hus" som blir samlingspunkt för en rad aktiviteter. Dessutom kommer föreningar här ha tillgång till gratis lokaler för styrelsemöten m.m. I samband med invigningen kommer Elin Wägner-sällskapet att delta med en programpunkt.

Den 5 april håller DELS (De Litterära Sällskapens Samarbetsnämnd) ett regionalt möte i Växjö. Temat är även här det fria ordet. Samtliga författarsällskap i Småland bjuds in. Dessutom talar *Korparnas* författare Tomas Bannerhed om det självbiografiska skrivandets möjligheter och begränsningar under rubriken "Vilka friheter får man egentligen ta sig?"

Höstens seminarieprogram handlar också om det fria ordet och vi har redan utsett en spännande mottagare av årets Väckarklocka. I maj får ni tillgång till det preliminära programmet på hemsidan.

Jag hoppas att vi ses den 20 och 21 september på S:t Sigfrids folkhögskola i Växjö.

Slutligen vill vi tipsa om det nya stipendiet – en månads vistelse på Lilla Björka i höst. Läs om det på sidan 3.

Ann-Margreth Willebrand/ ordförande

Välkommen till festprogram

Elin Wägner- och Selma Lagerlöf-sällskapen samarbetar för att ordna ett festligt firande av de två första kvinnorna i Svenska Akademien.

Tid: 17 maj 2014 kl 13-17

Plats: Börssalen Svenska Akademien

Ur Programmet:

Musik ur Fritiofs saga av Elfrida Andrée och Selma Lagerlöf * Nyskriven dramatik om Elin Wägner * Selma Lagerlöfs Teatersonetter * Om Siri Derkerts staty av Elin Wägner * Selma och Elin – kvinnosakskvinnor ur olika generationer * Internationellt perspektiv på deras författarskap.

Avslutning med mingel och tilltugg.

Se hela programmet på www.elinwagner.se

Årsmötet 2014

Elin Wägner-sällskapets medlemmar kallas härmed till årsmöte. Vi möts i Börssalen kl 17.30 efter festligheter och mingel. Verksamhetsberättelsen hittar ni på hemsidan i maj.

Dagordning för årsmötet:

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet
2. Val av två protokolljusterare.
3. Fråga om årsmötets behöriga utlysande
4. Styrelsens verksamhetsberättelse
5. Styrelsens ekonomiska berättelse samt revisorernas berättelse
6. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
7. Fastställande av medlemsavgiften för nästkommande år
8. Val av ordförande för nästa verksamhetsår
9. Val av övriga styrelseledamöter
10. Val av två revisorer jämte två suppleanter
11. Val av valberedning
13. Information om Lilla Björka
14. Övriga frågor

Middag på Gyldene Freden

Sällskapets medlemmar inbjuds till att inta middag på anrika Gyldene Freden efter festligheterna.

För 350 kr får ni en meny bestående av:

- Vårsallad med räkor, sockerärter och solrosskott
- Pocherad lax med grön sparris & gräslökshollandaise
- Chokladtryffel
- Måltidsdryck och kaffe på maten betalas på plats.

Anmälan senast 10 april genom inbetalning i förskott av 350 kr till bg 645-0126. Glöm inte ange ändamål och ditt namn. **Obs! Begränsat antal platser.**

Statyn invigs

Tyvärr är det inte möjligt att få Siri Derkerts staty av Elin Wägner placerad på sin slutgiltiga plats under våren. I stället inbjuds vi till Liljevalchs konsthall på Djurgården för en första invigning av statyn, som överlämnas till Stockholms stad som gåva.

Alla välkomna till Liljevalchs söndagen den 18 maj kl 10.

Ordet är fritt!

Rubriken är tema för DELS Smålandsseminarium lördagen den 5 april 2014.

Det är en spännande infallsvinkel som De Litterära Sällskapen valt för sitt regionala seminarium i Växjö. Många av de småländska klassikerna hade verkligen åsikter i viktiga samhällsfrågor och gjorde sig också hörda!

Alla småländska författarsällskap är inbjudna att presentera sina författare med utgångspunkt i temat. Dessutom medverkar Växjös fristadsförfattare Nasrin Madani från Iran och berättar om sina erfarenheter.

Särskilt inbjuden är författaren Tomas Bannerhed, som vann Augustpriset 2011 för sin roman *Korparna*. Han kommer att tala om det självbiografiska skrivandets möjligheter och begränsningar.

Dessutom presenteras Smålands Akademi. Birgit Carlstén, som är medlem i akademien medverkar med sång och uppläsning.

Tomas Bannerhed

Evenemanget "Ordet är fritt" äger rum i Araby Park Arenas Blackbox, Höstvägen 5A, Växjö. Entré 100 kr, under 20 år gratis. Lunchmacka ingår.

Biljetter säljs vid dörren.

Livstycket gästar Lilla Björka

Sommaren 2014 får Lilla Björka ett färgsprakande besök. Livstycket i Tensta visar sina vackra tygtryck och broderier, inspirerade av kooperativets medlemmars många länder och erfarenheter.

Mönstren föds ur Livstyckets olika projekt. Livstycket tror att det bästa sättet att bearbeta gamla minnen och lära nytt är att kombinera teori med konstnärligt skapande. När man skissar och tecknar kan kunskaper sjunka in i sin egen takt. Därför bär Livstyckets mönster på alldeles unika historier, minnen och upplevelser.

I Stallet ställer Broderiakademiens Växjögrupp ut broderier – bonader som de arbetat med tillsammans med kvinnor från Bosnien.

Lilla Björkas öppettider:
28/6-6/7 kl 12-19 alla dagar
8/7-10/8 kl 12-18, stängt måndagar

Sommarkvällar på Lilla Björka

Även i sommar bjuder Lilla Björka på kvällar i juli med föredrag och god samvaro.

Programmet är inte spikat än men vi hoppas på ett möte med Livstykets skapare Birgitta Notlöf. Det blir också föredrag om Siri Derkert och hennes staty av Elin Wägner som invigs i Stockholm i samband med årsmötet. Föreläsare från Selma Lagerlöf- och Elin Wägnersällskapen berättar om författarnas väg till Svenska Akademien med anledning av årets 100- resp 70-årsjubileum. Vi får också möta projektledaren för Växjö projekt "Det fria ordet".

Program och tider kommer på www.elinwagner.se och www.lillabjorka.se

Värdinna på Lilla Björka

Kan man tänka sig en bättre semestervecka än att vara värdinna på Lilla Björka?

Arbetsuppgifterna är i första hand att ta hand om huset och gästerna, visa dem runt i huset och berätta om Elin. På kvällarna kan man sitta på Elins veranda och läsa! Och kanske pyssla i trädgården...

Lilla Björka behöver värdinnor veckorna 28, 29, 31 och 32. För mer info kontakta Birgitta Hansson, tel 073-420 63 66, birgitta.ki.hansson@gmail.com

Stipendiat sökes till Lilla Björka

Stiftelsen Elin Wägners Lilla Björka och Elin Wägnersällskapet utlyser ett stipendium för boende fyra veckor på Lilla Björka. Till detta kommer en stipendiesumma på 15.000 kr.

Stipendiet ingår som den del av stiftelsens ändamål och verksamhet som är att vara ett aktivt kulturhus, i första hand med utgångspunkt från Elin Wägners tankar och om fred, miljö och jämställdhet.

Syftet med stipendiet är att premiera personer som genom forskning, författarskap eller på annat sätt främjat Elin Wägners tankar och idéer. Under en månad får stipendiaten möjlighet att ägna sig åt att förbereda, genomföra eller färdigställa sin bok/avhandling/artikel i en både stimulerande och rofylld miljö.

Kriterier och information om hur man söker stipendiet finns på www.lillabjorka.se.

Deadline för ansökan 15 april.

Ett nytt standardverk

Helena Forsås-Scotts *Re-Writing the Script: Gender and Community in Elin Wägner* (Norvik Press, 2009) har äntligen givit Wägnersforskningen ett standard-verk.

Ulla Isakssons och Erik Hjalmar Linders stora Wägnerbiografi från 1977/1980, som kom i nyttgåva 2003 med förord av just Forsås-Scott, ger visserligen generöst utrymme åt de skönlitterära verken, men de används huvudsakligen i biografiskt syfte. Den växande forskningen om Wägner under senare år har behandlat enstaka verk eller en särskild period, men Forsås-Scott tar ett helhetsgrepp över författarskapet. Genom att skriva på engelska – och det gör hon elegant och ledigt – blir Wägner tillgänglig för det internationella sammanhang, som var hennes verksamhetsfält.

Införandet av den kvinnliga politiska rösträtten i Sverige 1921 blir skiljelinje mellan studiens två delar, "Suffrage and Beyond, 1907–21" och "New Communities: A New Society? 1922–47". Varje del inleds med en introduktion, i första hand för en internationell läsekrets, till de ekonomiska, politiska, sociala och kulturella villkoren i Sverige. Därpå fokuseras samtidens föreställningar om familj i första delen och om medborgarskap i den andra – två begrepp som är intimt sammankopplade, vilket Forsås-Scott tydliggör. Det är ett teoretiskt stringent och helgjutet arbete, men den som inte intresserar sig för teoretiska snårigheter kan hoppa över vissa delar och ändå läsa boken med god behållning.

Ett syfte med studien är att förskjuta forskningens tyngdpunkt från romanerna till alla de andra genrer Wägner publicerade sig i – reportage, opinionsdrivande artikel, kåseri, reseskildring, debattbok, radioteater, biografi – och att ställa dessa genrer mot varandra. En fördel med att ta sig an hela författarskapet är också att verk som mer eller mindre ignoreras av forskningen kommer i blickfånget. Det gäller bland annat Wägners radiodramer, men också romaner som den märkliga *Den förödda vingården* (1920).

Romanen är en påträngande skildring av nöden i Wien efter krigsslutet och ett exempel på hur Wägner återanvänder material i olika genrer. I detta fall gäller det en reportageserie i *Dagens Nyheter*, vilket ger Forsås-Scott en möjlighet att jämföra vilken genre som ger mest utrymme för förändring. På samma sätt har Wägners resor 1921–1923 i den ockuperade delen av Tyskland givit material såväl till essäsamlingen *Från Seine, Rhen och Ruhr* (1923) som till romanen *De fem pärlorna* (1927), senare omarbetad till radiodramat *Credo* (som sändes i radio 1934).

En genre som får en välförtjänt återupprättelse är kåseriet. Kåseriet har ofta uppfattats som lättviktigt i alla avseenden, men Forsås-Scott visar att just denna form på gränsen mellan reportage och fiktion ger betydande utrymme för förändring, åtminstone i Wägners händer.

Wägner visar kvinnor som bryter mot det tidiga 1900-talets starka normer om kvinnan och familjen även i kåserier som publicerades i tidningar med främst en manlig läsekrets.

En ny föreställning om medborgarskap, grundad på en gemenskap med allt levande, en gemenskap över alla gränser, blir en central tanke i Wägners produktion under mellankrigstiden. Detta är studiens viktigaste och mest fruktbara resultat. Wägners tanke på ett medborgarskap över nationsgränser ställer dock akuta frågor även till vår egen tid. Många andra intressanta och oväntade slutsatser dras emellertid också, exempelvis om skvallrets betydelse i *Åsa-Hanna* (1918) och om hur Wägner använder militär metaforik för pacifistiska ändamål.

Forsås-Scott är vidare den första att ta på allvar att namnet "Pennskaftet" rent grammatiskt är neutrum – och behandlas som så i romanen med samma namn. Dessutom analyseras Wägners flitiga användning av "man". Många nutida feminister vägrar att använda "man", eftersom detta generaliserade pronomen har en besvärande homonymi med en individ av manskön, men de bör läsa Wägner och Forsås-Scotts analys och tänka om! Wägner använder "man" på ett maximalt inkluderande sätt, som även inbegriper läsaren.

Forsås-Scott har befäst sin egen position som den ledande Wägnerforskaren och samtidigt befäst Wägners position som både angelägen för vår tid och central för att förstå det svenska 1900-talets första hälft.

Anna Bohlin

Veronica Wägner 1947–2014

Veronica Wägner avled oväntat den 19/2 efter en kort tids sjukdom. Hon var dotter till Ria Wägner och författaren Gustaf Sandgren och genom sina föräldrar fördes hon tidigt in i litteraturens värld. Som bibliotekarie upptäckte hon behovet av spännande och lättlästa böcker för barn och ungdomar, och det resulterade i att hon under 90-talet skrev ett 30-tal böcker för barn i olika åldrar.

Sedan millennieskiftet är det dock pelargon som varit hennes stora intresse, och efter sina två pelargonböcker 2003 och 2009 blev hon känd över hela landet som engagerad föreläsare. På Elin Wägners Lilla Björka drog hon med sina pelargondagar 2004–08 stora skaror av besökare, ivriga att få ta del av hennes gedigna kunskaper, praktiska råd och ovanliga pelargonsticklingar. Det var inte så få som på detta sätt fick sin första kontakt med Lilla Björka och Elin Wägners värld.

Passion för pelargon heter hennes sista bok och där möter läsarna inte bara ett stort antal pelargon i bild och text, utan hon försöker också sätta in pelargonerna i ett kulturhistoriskt sammanhang, där en enda planta kunde lysa upp den fattigaste och gråaste stugmiljö. Här beskriver hon också sin mammas faster Elins val av

pelargon och berättar livfullt om hennes livsmiljö Lilla Björka.

Veronica var en sann vän till Lilla Björka, och vi som varit med vid hennes pelargondagar kommer att sakna hennes gedigna sortkunskaper och odlingspraktik. Nu får vi själva försöka hålla liv i våra Johanna-, Ann-Britt- och Cattolica-pelargon vars blomsterprakt alltid kommer att påminna oss om Veronicas fascinerande personlighet.

Solveig Hammarbäck

På fotot Veronica på Lilla Björka 2005

Karin om miljön

I *Väckarklockas* sista kapitel "Molnfödelse" diskuterar vännerna tio principer för hög levnadsstandard. Principerna var ett försök att definiera vad det innebär.

Jag har tidigare skrivit om vatten och bröd. Nu kommer turen till punkt 3 och 4 – mjölken och övriga livsmedel. Elins vänner menar att de ska komma från närbelägna gårdar. Du ska kunna se att grisarna har haft det bra och att grönsakerna odlas utan kemiska tillsatser. Dessutom vill de att växternas "vilda kusiner (ogräs och vilda växter) ska finnas tillgängliga för att komplettera smaken".

Så framsynt av Elin att redan på 1940-talet, bry sig om den biologiska mångfalden som i dagens odlingslandskap är så starkt hotad.

Närproducerat är ett positivt laddat ord. Det finns många fördelar med att äta det som producerats i vår närhet. Men allting är ju inte bra, bara för att det produceras nära! Närproducerat förutsätter duktiga, miljö- och kvalitetsmedvetna producenter. Petter Berndalen, musiker och bloggare, äter sedan ett antal år endast det som han kan köpa direkt från producenten. Du kan läsa mer om hans tankar och projekt på <http://husfadern.wordpress.com>.

Karin Sahlström

Skicka bidrag till nästa Bergsluft före 1/7 2014

Elin Wägner-sällskapet. Bg 645-0126

Bergslufts red:

Marianne Enge Swartz (mes)

Tel: 073 557 0118, mes@comhem.se

Ann-Margreth Willebrand (AMW)

Tel: 0470 711675, amwillebrand@hotmail.com